A tükröket (végtelen) félsíkoknak gondoljuk, közös határoló egyenessel – éllel –; a fényt az α méretű lapszög tartomány belseje felé verik vissza. Fizikai szempontokat (energiaveszteség stb.) nem veszünk figyelembe.

A fénysugárnak az első visszaverés előtti f_0 pályáját – útját – merőlegesnek vesszük a tükörpár e élére. (Lásd alább a megjegyzést.) Ebben a felfogásban a jelenség abban az S síkban játszódik le, amely átmegy f_0-on és merőleges e-re, és leegyszerűsödik az egymással a szöget bezáró ET és EU tükröző félegyeneseken való visszaverődésekre. Jelöljük V_1, V_2, ...-vel a fénysugár egymás utáni visszaverődési pontjait (váltakozva ET-n és EU-n), továbbá m-mel az adott α-hoz a visszaverődések maximális számát.

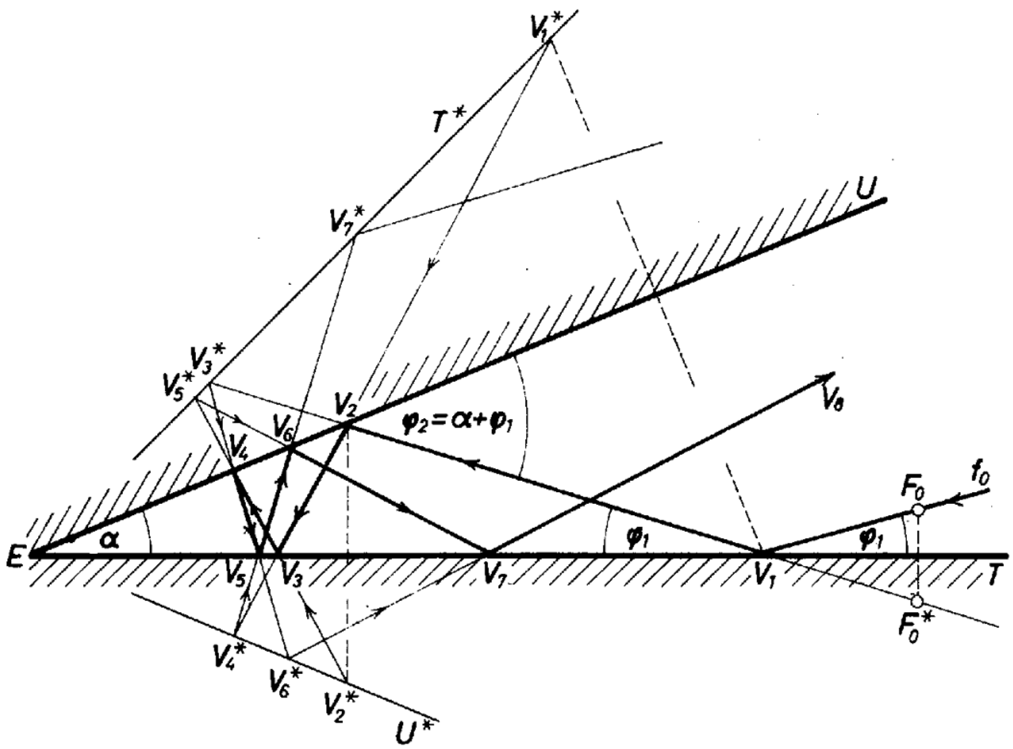

Nevezzük – a fizikai szokástól eltérve – f_0 beesési szögének a $TV_1F_0 = \varphi_1$ szöget (F_0 az f_0-nak egy, a V_1 előtti pontja). Erre $0 < \varphi_1 \leqq \alpha$, különben nem ez volna az első visszaverődés (ti. amúgy az EU valamely pontja felől jönne f_0).

Legyen a visszavert f_1 fénysugár egy (V_1 utáni) pontja F_1, ekkor a visszaverődés törvénye szerint $EV_1F_1\sphericalangle = \varphi_1$. Csak akkor nem jönne létre EU-n a V_2 beesési pont, ha $\alpha + \varphi_1 \geqq 180^\circ$ volna. De mivel φ_1 minden értékére gondolunk, minden α-hoz választható olyan φ_1 (és persze E-től különböző V_1 is), amellyel létrejön V_2. És ekkor f_1 beesési szöge a V_2EV_1 háromszög külső szögeként $\varphi_2 = V_1V_2U\sphericalangle = \alpha + \varphi_1$. Eszerint minden tekintetbe vett α-ra $m \geqq 2$.

Hasonlóan nem metszi ET-t a V_2-ben visszavert f_2 fénysugár, ha $\alpha + \varphi_2 \geqq 180^\circ$, azaz $2\alpha + \varphi_1 \geqq 180^\circ$. Ezt már φ_1 megválasztásával sem háríthatjuk el, ha eleve $2\alpha \geqq 180^\circ$, azaz $\frac{180^\circ}{\alpha} \leqq 2$. Másfelől ha $\alpha + \varphi_2 = \varphi_3 < 180^\circ$, akkor létrejön V_3, és ott éppen $\varphi_3 = \alpha + \varphi_2 = 2\alpha + \varphi_1$ lesz a beesési szög.

Meggondolásunkat ismételgetve, akkor lesz maximális a visszaverődések száma, m, ha V_m még létrejöhetett alkalmas φ_1 mellett, azaz $(m-1)\alpha + \varphi_1 < 180^\circ$, tehát $\frac{180^\circ}{\alpha} > m - 1$, de V_{m+1} már nem jöhet létre, mert bármely φ_1 mellett $m\alpha + \varphi_1 \geqq 180^\circ$ amiatt, hogy $m\alpha \geqq 180^\circ$, amiből $\frac{180^\circ}{\alpha} \leqq m$. Szavakban: ha $\frac{180^\circ}{\alpha}$ egész szám, akkor mindjárt ez a visszaverődések számának maximálisa, különben pedig az őt közrefogó két egész szám közül a nagyobbik.

Ismerve az [ ] egészrész-függvény tulajdonságait, eredményünk képlet alakban így írható:

$$m = -\left[-\frac{180^\circ}{\alpha}\right].$$

(Ezáltal a szokásoshoz közelebb jutunk a grafikonunk lépcsőinek jobb végpontjain, szokatlan helyzetben jelentkező „gombócok” értelmezésében.)

Megjegyzések. 1. A bevezetett egyszerűsítéssel tulajdonképpen minden lehetséges fénysugármenetnek az e élre merőleges síkon való (merőleges) vetületét vizsgáltuk. Ez azért volt elég a kérdés megválaszolásához, mert egy térbeli alakzat akkor és csakis akkor létezik (= ábrázolható), ha a vetülete létezik.

Felmerülhet ez az aggály: az S-en vizsgált vetületünkben a felhasznált szögek nem a valódi nagyságukban mutatkoztak (nagyobbnak látszanak), ha f_0 nem merőleges e-re; érvényesek-e tehát meggondolásaink? Igen, érvényesek. Ugyanis pl. a V_1-beli, φ_1 nagyságú szögek megfelelői mindig egyenlők, továbbá – a törvénynek eddig nem idézett része szerint – f_1 „benne marad” abban a síkban, amelyet egyrészt a V_1-ben az első tükör síkjára állított merőleges, másrészt f_0 határoz meg. Ennélfogva vetítésünk a két egyező szög „vetületeit” is egyenlőknek mutatja.

Egyébként a φ_1 szög csak segédszerepet játszott megoldásunkban; azért volt célszerű a használata, mert a kérdésben az α is szög. A fénysugár útját megrajzolni egyszerűbb úgy, hogy F_0-nak az első tükörre (ill. ET-re) való F_0^* tükörképéből indítunk félegyenest V_1-en át, majd V_1-nek vesszük a V_1^* tükörképét a második tükörre (EU-ra), és ebből irányítunk V_2 felé s í. t. (A $V_1^*, V_3^*, \ldots$ és $V_2^*, V_4^*, \ldots$ képek ET-nek EU-ra való tükörképén sorakoznak, illetve EU-nak ET-re való képén.)

2. Tulajdonképpen a végtelenből jövőnek tételeztük fel a fénysugarat, de ez nem okoz változást a keresett számban. Előállítható $\varphi_1 > \alpha$ is a két tükör közti fényforrással és alkalmas réssel, de így már eleve kevesebb a visszaverődések száma.